

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Західноукраїнський національний університет
West Ukrainian National University
Соціально-гуманітарний факультет
Faculty of Social Sciences and Humanities
Кафедра освітології і педагогіки
Department of Educology and Pedagogy

Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи

Innovative Processes in the Educational Sphere of Ukraine and Central Europe: State, Problems and Prospects

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
MATERIALS
of the International Scientific and Practical Conference

4-5 грудня 2024 року
December 4-5, 2024

Тернопіль, Україна - 2024
Ternopil, Ukraine - 2024

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Західноукраїнський національний університет
West Ukrainian National University
Соціально-гуманітарний факультет
Faculty of Social Sciences and Humanities
Кафедра освітології і педагогіки
Department of Educology and Pedagogy

**Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн
Центральної Європи:
стан, проблеми і перспективи**

**Innovative Processes in the Educational Sphere of
Ukraine and Central Europe:
State, Problems and Prospects**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
Materials
of the International Scientific and Practical Conference

4-5 грудня 2024 року
December 4-5, 2024

Тернопіль, Україна – 2024
Ternopil, Ukraine – 2024

УДК 37:330.341.1(477+4)

I-66

Редакційна колегія:

Володимир ЧАЙКА – доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна) (голова ред. колегії)

Юрій ПОПОВИЧ – доктор філософії, доцент кафедри соціальних та гуманітарних наук греко-католицького теологічного факультету Пряшівського університету в Пряшеві (Словацька Республіка) (заступник голови ред. колегії)

Юрій ЩЕРБЯК – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності, заступник декана соціально-гуманітарного факультету Західноукраїнського національного університету (Україна) (заступник голови ред. колегії)

Оксана ГОМОТЮК – доктор історичних наук, професор, декан соціально-гуманітарного факультету Західноукраїнського національного університету (Україна)

Лілія РЕБУХА – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Ольга ГЛАВАЦЬКА – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Оксана ПИСАРЧУК – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Оксана КРИЧКІВСЬКА – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Антоніна ДЕМ'ЯНЮК – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Ірина БІЛОУС – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Ольга ЧИКУРОВА – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Наталія ЛІВЦЬКА – кандидат філологічних наук, ст. викладач кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Андріана ШИШАК – викладач кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Ростислав РУДЕНСЬКИЙ – викладач кафедри освітології та педагогіки Західноукраїнського національного університету (Україна)

Рекомендовано до друку

*Вченою радою соціально-гуманітарного
факультету (протокол № 3 від 11.12.2024 р.)*

I-66 **Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи** : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 4-5 грудня 2024 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 374 с.

ISBN 978-966-654-794-4

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи» (м. Тернопіль, 4-5 грудня 2024 р.), які відображають проблематику дослідження нових моделей і технологій управління закладами освіти в умовах змін, стратегій і технологій розвитку дошкільної та початкової освіти, забезпечення якості інклюзивної освіти, медіаосвіти та соціальних комунікацій в умовах суспільних трансформацій, інноваційних підходів у неперервній освіті.

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні процеси освітньої сфери України та країн Центральної Європи: стан, проблеми і перспективи» буде корисним для здобувачів освіти першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, науковців та фахівців-практиків.

УДК 37:330.341.1(477+4)

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів наукових доповідей.

© ЗУНУ, 2024

Василь Барладин ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	279
Ольга Главацька, Анна Майборода ВПРОВАДЖЕННЯ В ІНКЛЮЗИВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ РОБОТИ ІЗ ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	280
Ольга Главацька, Галина Олійник ГРА ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	283
Ольга Главацька, Оксана Орищак ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ ПРЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ ІЗ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ.....	286
Андрій Дідур СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	289
Наталія Дуб МЕРЕЖЕВІ ФОРМИ ЯК РЕСУРСИ СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В МЕДИЧНИХ ЗВО.....	290
Віктор Кавецький ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗДО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	293
Олександр Квак ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	295
Любов Костик, Валентина Гончаренко РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ ЯК ЗАСІБ МОВЛЕННЄВОГО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	297
Ольга Лоб ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ТА ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВО ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	300
Наталія Матвєєва ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЯКІСТЬ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ.....	303
Людмила Магук МІЖНАРОДНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА СТРАТЕГІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ .	305
Ірина Секелик ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	307
Тетяна Каменщук ІНКЛЮЗИВНІ ПІДХОДИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО МАРШРУТУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ.	309
Svitlana Fedorenko PRICIPLES AND APPROACHES TO INCLUSIVE EDUCATION	312

способу поведінки, реальне переодягання здатне допомогти їй знайти альтернативні іпостасі самої себе. Змінюючи свій образ, дитина змінює характер, стиль поведінки і спілкування. Через казкове перетворення діти дуже добре починають контролювати свою поведінку [4].

Таким чином, використання інноваційних форм роботи з дітьми з особливими освітніми потребами вирізняється ефективністю за умови швидкої інтеграції дитини в суспільство, розвитку її комунікативних навичок, освоєнні певного рівня освіти завдяки варіативності використання досягнень науки і техніки в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Гоцко Г. І. Особливості організації освітнього процесу в умовах реалізації основних засад інклюзивного навчання. *Інклюзивне навчання в Новій українській школі* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Інклюзивне навчання в Новій українській школі» (26–27 березня 2018 року, м. Тербовля) : у 2 ч. / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; упорядники : Лапін А. В., Сурмай Л. О., Щуцька О. І. Київ : Інтерсервіс, 2018. С. 28–30.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. С. 56–72.
3. Дубасенюк О. А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. *Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. С. 14–47.
4. Інноваційні техніки роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. / Ткачова Н. Г., Булаш І. В., Турчина І. С. URL: <http://www.molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/11/66.pdf>
5. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти / уклад.: А. Василюк, Ю. Бондар, А. Хіля. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2020. 168 с.
6. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / упорядн. Бондар К. М. 2-ге вид., доп. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

Ольга Главацька,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри освітології і педагогіки,

Західноукраїнський національний університет

Галина Олійник,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,

Західноукраїнський національний університет

ГРА ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Інтеграція у суспільство дітей з особливими освітніми потребами є вимогою часу. Вона забезпечує процес передачі соціального досвіду з урахуванням їх особливостей і потреб з метою підготовки до дорослого життя.

Актуальність та необхідність соціальної, освітньої, культурної інтеграції дітей з особливими освітніми потребами висвітлюються у роботах вітчизняних науковців А. Колупаєвої, Н. Назарової, Н. Шматко та ін. Соціальній інтеграції дітей з особливими освітніми потребами присвячені дослідження І. Зверєвої, Н. Захарової, А. Капської та ін.

Метою наукового пошуку є обґрунтувати особливостей соціальної інтеграції дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами засобами ігрової діяльності.

Поняття «соціальна інтеграція» науковці розглядають як процес засвоєння індивідом знань, досвіду, норм, цінностей, взірців поведінки, властивих певному суспільству [1].

Процес соціальної інтеграції людини має індивідуальний характер, оскільки залежить від її психофізичних особливостей та здібностей. Відтак, науковці виділяють дві групи людей: без психофізичних відхилень, які не потребують сторонньої допомоги і люди з особливими потребами, які є найбільш непристосованою до життя категорією населення. Зрозуміло, що дитина з особливими освітніми потребами (ООП) потребує надання допомоги для її інтеграції у суспільство. Оскільки психофізичні порушення призводять до соціальної дезадаптації, труднощів в орієнтуванні, навчанні та спілкуванні, тому метою соціальної інтеграції таких дітей є визначення соціального статусу, забезпечення соціальної адаптації у суспільстві, досягнення певної соціальної незалежності. Соціальна інтеграція вимагає створення таких умов для розвитку дитини з ООП, в результаті яких виробляється її активна життєва позиція. Завданнями виховання дітей з ООП є їх інтеграція в життя соціуму та компенсація соціальних наслідків відхилень у розвитку [2; 3]. Діти дошкільного віку з особливими освітніми потребами – це діти, у яких відсутній соціальний досвід, коло спілкування звужене. Їх провідною діяльністю є гра.

Наукові дослідження свідчать, що гра є тією універсальною формою діяльності, завдяки якій відбуваються основні прогресивні зміни в психіці дитини, перехід на наступний віковий етап нових видів діяльності [4; 6].

Саме у грі, на фоні яскравих і глибоких позитивних емоцій, формуються перші знання, уміння та навички дитини, закладаються основи моральності, інтелекту, фізичної досконалості, набувається перший життєвий досвід. Дитина із особливими освітніми потребами не завжди може самостійно вибрати гру або взяти у ній участь. Така дитина значною мірою залежна від оточення, товаришів та дорослих. Вдало підібрані і вміло проведені ігри стануть гарантованими помічниками у набутті необхідних навичок. Саме тому все більшого значення набуває ігрова терапія – метод корекції емоційних і поведінкових розладів у дітей шляхом залучення їх до різноманітних ігрових ситуацій. Ігрова терапія включає в себе такі завдання:

– діагностичні, спрямовані на розкриття переживань дитини, особливостей її характеру і відносин. За допомогою імпровізованої гри виявляються деякі приховані симптоми, захисні установки, конфлікти і засоби їх вирішення;

– терапевтичні, сприяють наданню можливостей для емоційного і моторного самовираження, тренування і закріплення психічних процесів, створення сприятливіших форм психічного реагування;

– навчальні – включають корекцію негативних рис характеру, перебудову відносин з однолітками, батьками, розвиток всіх психічних процесів: мови, мислення, уваги, пам'яті, уяви [5].

Для того, щоб використання ігрової діяльності було ефективним важливо формувати позитивне емоційне ставлення у дитини до гри та приділяти увагу таким компонентам як мотивація, постановка ігрової мети, пояснення правил дій, контролю та оцінки поведінки дитини під час гри. Ефективність проведення ігор передбачає також врахування індивідуально-психологічних особливостей дітей з особливими освітніми потребами різних категорій та реалізацію індивідуального підходу у процесі гри. Так, наприклад, проведення ігор з дітьми з порушеннями зору передбачає врахування таких особливостей як зниження сприйняття кольору і світла, периферійного і бінокулярного зору; орієнтації у просторі; уявлення про предмети та явища та ін. Важливо також враховувати особливості слухового сприймання, рівень самооцінки та навчальної мотивації. При організації ігор дітей з порушеннями слуху слід враховувати такі особливості: знижений діапазон звуків; рівень розуміння мовлення, бідність словникового запасу; недостатність усвідомлення інформації про зовнішній світ; можливі порушення емоційно-вольової сфери (нервозність, апатичність) та ін. Організація ігор з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату передбачає врахування таких особливостей: зниження рухових функцій, дрібної моторики, сповільненість та недостатня сформованість рухових навичок та умінь; порушення просторового орієнтування, сприймання, уявлень; можливе зниження слуху на високочастотні тони; порушення звуковимови та труднощі розрізнення звуків на слух, збіднений словниковий запас; знижена увага та недостатня сформованість контрольних дій; наявність гіперкінезів та несформованість зорово-моторної функції в окремих випадках та ін. [1; 7].

Таким чином, ігрова діяльність у процесі інтеграції дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами є засобом розвитку її пізнавальної активності; здатності сприймати та аналізувати сенсорну інформацію, що забезпечує ефективніше ознайомлення з довкіллям; розвитку мовленнєвої (діалогічної, монологічної, лексичної, граматичної, фонетичної) і комунікативної (здатності спілкуватися з дорослими і дітьми) компетентності; сприяння усвідомленню себе як особистості; розвитку навичок продуктивної взаємодії та формування соціально-значущих мотивів поведінки: щирість, доброзичливість, взаємодопомога та ін.

Список використаних джерел

1. Бондар О., Джевага В., Усиченко В. Соціальна інтеграція дітей із вадами слуху засобами адаптивного фізичного виховання. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 20. С. 113–117.

2. Закон України «Про дошкільну освіту». Закон України від 11.07.2001 р.

№ 2628-III. Дата оновлення: 31.03.2023. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

3. Наумчак Н. Є. Соціалізації дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Житомир, 2023. 93 с.

4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. Білан. Вид. 2-ге зі зм. і доп. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 216 с.

5. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку «Віконечко» / Т. В. Сак, Л. І. Прохоренко, Г. Б. Соколова; за заг. ред. д-ра психол. наук Л.І. Прохоренко. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 321 с.

6. Рожок Т. Л., Костецька О. А. Від маленької цеглинки – до розумної дитинки: дидактично-ігровий посібник. Вінниця : КУ «ММК». 2018. 15 с.

7. Теорія і практика інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / упорядник Бондар К. М. 2-ге вид., доп. Проєкт «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.